

Minister van Justitie
De heer mr. E.M.H. Hirsch Ballin
Postbus 20301
2500 EH 'S-GRAVENHAGE

Afdeling Ontwikkeling

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (070) 361 97 23
f (070) 361 97 46
www.rechtspraak.nl

datum 5 juni 2008
contactpersoon A. Klijn / G.J. Rodenburg
doorkiesnummer
faxnummer
e-mail
ons kenmerk UIT 12635 ONTW / AK
bijlage(n) 1
onderwerp Onderzoek taakstraffen ZEMBLA

Geachte heer Hirsch Ballin,

Naar aanleiding van de aflevering van het VARA/NPS programma Zembla op 14 oktober 2007 over de toepassing van de taakstraf hebben de Raad voor de rechtspraak en het College van procureurs-generaal onderzoek gedaan naar de praktijk van de vordering en oplegging van taakstraffen. Het resultaat bieden wij u hierbij aan.

De strekking van het genoemde programma was, kort samengevat, dat de rechter in afwijking van de bedoeling van de wetgever taakstraffen oplegt bij ernstige misdrijven. Ook zouden door officieren van justitie in afwijking van de beleidsregels van het OM taakstraffen worden geëist bij verdachten die al eerder een taakstraf kregen opgelegd.

Bij de voorbereiding van de uitzending is door de makers ervan gebruik gemaakt van gegevens uit het OMDATA-bestand, dat de zaaksgegevens van het Openbaar Ministerie en de Rechtspraak bevat. De programmamakers zijn geweest op de mogelijke onbetrouwbaarheid van de gegevens. In het onderhavige onderzoek is deze ook gebleken: de gegevens over de bewezen verklaarde feiten stemmen niet in alle gevallen overeen met de werkelijk door de rechter bewezen verklaarde feiten. Het door de rechter bewezen verklaarde zwaarste feit bleek in die gevallen lichter dan het in het OMDATA-bestand als zwaarste geregistreerde feit. Dit maakt dat het OMDATA-bestand niet volledig betrouwbaar is. De afwijkingen zijn het meest opvallend bij moord en doodslag omdat de selectie steeds was gebaseerd op het zwaarste geregistreerde feit.

Het rapport schetst een beeld van de praktijk aan de hand van een grondige cijfermatige analyse van de vordering en oplegging van taakstraffen, deels op basis van landelijke cijfers, deels op basis van een steekproef van 169 'ernstige misdrijven', door de rechter (in eerste aanleg) afgedaan in het jaar 2006. Belangrijk onderdeel van de analyse bestaat eruit dat zichtbaar wordt gemaakt dat men voor een zinvolle discussie over deze materie een onderscheid moet maken tussen de juridische kwalificatie 'ernstig misdrijf' en het daarachter 'schuilgaande' strafbare gedrag.

datum 5 juni 2008
kenmerk UIT 12635 ONTW / AK
pagina 2 van 3

Voorts is de vorderingspraktijk van het Openbaar Ministerie in de zaken uit de steekproef geanalyseerd, teneinde te kunnen beoordelen in hoeverre die praktijk in overeenstemming is met de Aanwijzing Taakstraffen en de bedoeling van de wetgever. Bij ernstige gewelds- en zedenmisdrijven is het uitgangspunt dat het OM een terughoudend vorderingsbeleid voert: *geen taakstraf, tenzij*. Op basis van CJIB-gegevens is ook de praktijk met betrekking tot het meermalen vorderen van taakstraffen in kaart gebracht, eveneens met het oog op de vraag of die praktijk afwijkt van het gestelde in de Aanwijzing Taakstraffen en de bedoeling van de wetgever.

Voor de beoordeling van een aantal vonnissen, waarin het oordeel van de rechter afweek van de eis van de officier, heeft de Raad voor de rechtspraak twee deskundigen van buiten de Rechtspraak - prof. mr. E. Prakken en prof. mr. G.J. Knoops - verzocht hierover hun oordeel te geven.

Over de inhoud van het onderhavige onderzoek merken wij nog het volgende op. Het Tweede Kamerlid Van Haersma Buma heeft gevraagd naar mogelijke regionale verschillen in de taakstrafoplegging bij ernstige delicten. U hebt daarop toegezegd dat aspect te laten meenemen in het onderzoek. Het rapport geeft echter geen antwoord op de vraag naar eventuele regionale verschillen, omdat een verantwoord onderzoek daarnaar de opzet van dit onderzoek te boven gaat. Die opzet was gericht op de beantwoording op betrekkelijk korte termijn van de hoofdvraag, namelijk of het door Zembla geschetste beeld over de taakstrafoplegging bij ernstige delicten al dan niet betrouwbaar was. Met de kennis die het onderzoek heeft opgeleverd valt achteraf vast te stellen dat de vraag naar arrondissementale verschillen wellicht aan relevantie ingeboet heeft. Voor zover de vraag een bredere relevantie heeft, verdient een verderstrekkend onderzoek naar verschillen in straftoemeting de voorkeur. Daarbij is niet alleen aandacht noodzakelijk voor eventuele verschillen, onderscheiden naar de ernst en de aard van het strafwaardig gedrag, maar ook voor de achterliggende oorzaken daarvan. Overigens valt in dit kader te wijzen op een recentelijk door de Raad gepubliceerd onderzoek – *Afgewogen straffen* – dat deze problematiek aan de orde stelt.

De belangrijkste conclusies naar aanleiding van de (vier) onderzoeksvragen zijn:

1. In zaken waarbij de rechter moord of doodslag bewezen achtte werd in 2006 geen enkele taakstraf opgelegd. Bij de ruimere juridische kwalificatie van ernstige misdrijven die Zembla aan de hand van de beschikbare OMDATA-gegevens hanteerde - (poging tot) moord of doodslag, zware mishandeling, (poging tot) verkrachting, aanranding en ontucht geldt dat ruim de helft van de veroordelingen (52%) resulteerde in een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf. In 14% van de gevallen blijft het bij een taakstraf zonder vrijheidsstraf. In bijna alle andere gevallen gaat het om een combinatie van een taakstraf met een (onvoorwaardelijke of voorwaardelijke) vrijheidsstraf.
2. Het rapport laat zien dat binnen genoemde juridische kwalificaties taakstraffen nagenoeg altijd in de lichtere gevallen worden opgelegd. Verder bestaat in meer dan 80% van deze zaken overeenstemming tussen OM, Reclassering en rechter over de opgelegde straf. In minder dan 10% van de gevallen wijkt de rechter af van een eensluidend standpunt van OM en Reclassering.
3. Voor een oordeel over de vorderingspraktijk is gekeken naar de 120 van de 169 zaken met meerderjarige verdachten; de Aanwijzing Taakstraffen ziet immers op meerderjarigen. In 18 zaken

datum 5 juni 2008
kenmerk UIT 12635 ONTW / AK
pagina 3 van 3

bleek met het vorderen van een taakstraf zonder een (onvoorwaardelijke of voorwaardelijke) vrijheidsstraf te zijn volstaan. In deze zaken moeten vragen bij de eis worden gesteld, gelet op het uitgangspunt dat in beginsel geen taakstraf wordt gevorderd bij 'ernstige gewelds- of zedenmisdrijven'. De herbeoordeling van de eis resulteerde in de bevinding dat in 5 van de 18 zaken de eis op gespannen voet staat met de aanwijzing: er werden onvoldoende dwingende redenen gevonden om met het vorderen van een taakstraf te volstaan. In de meerderheid van de zaken, te weten in 76 van de 120, werd door de officier van justitie een taakstraf in combinatie met een geheel of deels voorwaardelijke gevangenisstraf gevorderd. Het College acht een combinatie van deze hoofdstraffen in lijn met de algemene uitgangspunten van de aanwijzing, die het bieden van maatwerk in deze zin nadrukkelijk openhoudt.

Verder blijkt het zelden voor te komen dat een officier van justitie een taakstraf vordert in zaken waarbij de verdachte al meer taakstraffen heeft ondergaan. Krijgt iemand wel hoge aantallen taakstraffen opgelegd, dan heeft dit in veel gevallen een wetstechnische reden, namelijk het voorschrift van art. 62 Sr., als gevolg waarvan de rechter voor elke overtreding afzonderlijk een straf moet opleggen.

4. Bij 28 van de 169 bestudeerde zaken bleek dat de officier een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf vorderde, maar de rechter een taakstraf oplegde. Van die zaken is bezien in hoeverre het vonnis in overeenstemming is met de letter en geest van de wet. In uiteindelijk één zaak waren de deskundigen het erover eens dat het vonnis te licht was; in zes andere zaken verschilden de deskundigen zelf van mening. In de resterende 21 zaken waren de vonnissen te billijken. Over het geheel gezien spraken beide beoordelaars hun grote tevredenheid uit over de door hen onderzochte praktijk van de oplegging van straffen.

Op grond van deze resultaten menen Raad en College dat officieren en rechters in het algemeen handelen conform het oogmerk van de wetgever en er daarom geen reden is de beslissingsruimte van de officier met betrekking tot de eis en de rechter met betrekking tot het vonnis wettelijk te beperken.

Voorzitter Raad voor de rechtspraak

Waarnemend voorzitter College van procureurs-generaal

F.W.H. van den Emster

H.J. Bolhaar